

บทที่ 4

สรุปผล อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอสาระสำคัญของผลการวิจัยเรื่องระบบชะกาศและการประยุกต์ใช้ในสังคมมุสลิม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ซึ่งประกอบด้วย สรุปผล การวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปและประวัติการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีทั้งหมดจำนวน 72 คน มากที่สุดร้อยละ 31.95 เป็นผู้ที่มีอายุ 40-45 น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 15.28

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีทั้งหมดจำนวน 72 คน จำนวนร้อยละ 97.22 เป็นผู้ที่มีสมรสแล้ว และส่วนเกินหม้ายและอื่น ๆ ไม่มี

กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพและดำรงตำแหน่งอยู่ปัจจุบัน มีผู้ดำรงตำแหน่ง อีหม่าม กอเต็บ และบิหลัน มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 66.66 ตำแหน่งครูสอนศาสนา น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 12.50

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดจำนวน 48 คน มีผู้ที่ดำรงตำแหน่งระหว่าง 4 - 10 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 39.58 ผู้ที่ดำรงตำแหน่ง 18 ปีขึ้นไป น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 14.58

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 72 คน ผู้ที่ทำอาชีพค้าขายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.78 และผู้ที่ทำอาชีพเลี้ยงสัตว์ น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.39

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 72 คน มีผู้จบการศึกษาทางด้านสามัญ ในระดับประถมศึกษาหรือเทียบเท่า มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 66.67 ผู้ที่เรียนระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 1.39

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 72 คน มีผู้จบการศึกษาทางด้านศาสนาจากปอเนาะที่สุดคิดเป็นร้อยละ 75.00 และผู้เรียนระดับอิบติดาอียี่ ไม่ปรากฏว่ามีผู้เคยศึกษา

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 72 คน มีผู้ลงทุนในแต่ละปี น้อยกว่า 39,500 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.4 และมีผู้ลงทุนในแต่ละปีเป็นเงินจำนวน 100,001 บาทขึ้นไป ร้อยละ 2.78

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 72 คน ผู้ที่ไม่สามารถคำนวณรายได้ในแต่ละปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 47.22 และมีผู้ที่รายได้ในแต่ละปีเป็นเงินจำนวน 100,001 บาทขึ้นไป น้อยที่สุดร้อยละ 5.5

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดเก็บและแจกจ่ายชะงากของมัสยิดและกลุ่มตัวอย่าง

จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง คือ บรรดาอิหม่ามจำนวน 16 คน ได้บอกว่าจำนวนสัปบุรุษในพื้นที่ 40-100 คน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 และผู้ที่บอกว่าสัปบุรุษมีจำนวน 222 คน ขึ้นไปจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 และที่ได้บอกว่าสัปบุรุษมีจำนวน 101-116 คน มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 ผู้ที่บอกว่าสัปบุรุษมีจำนวน 162-222 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 13.89

จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง คือ บรรดาอิหม่ามจำนวน 16 คน พบว่า 7 คน ที่ได้บอกว่าคนที่เข้าช่วยในการจ่ายชะงากนอกจากชะงากสุฟีฏเราะฮ์ในพื้นที่ จำนวนต่ำกว่า 20 คน คิดเป็นร้อยละ 43.75 และผู้ที่บอกว่าไม่มีคนที่เข้าช่วยในการจ่ายชะงากนอกจากชะงากสุฟีฏเราะฮ์ในพื้นที่ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.25

จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง คือ บรรดาอิหม่ามจำนวน 16 คน พบว่า 8 คน ได้บอกว่าผู้ที่เข้าช่วยในการรับชะงาก คือ จำนวน 11 – 15 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.00 และผู้เข้าช่วยในการรับชะงาก จำนวน 92 ขึ้นไป ไม่ปรากฏว่ามีผู้แสดงความคิดเห็น

จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง คือ จากการสอบถามบรรดาอิหม่าม จำนวน 16 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีผู้ที่ได้บอกว่ามัสยิดได้เก็บชะงากจากการทำการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 39.13 และผู้ที่ได้บอกว่ามัสยิดเก็บทรัพย์สินชะงากจากประชาชนเป็นทรัพย์สินประเภทบ้านเช่า คิดเป็นร้อยละ 8.70

จากการถามกลุ่มตัวอย่าง คือ บรรดาอิหม่าม พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ได้บอกว่าทางมัสยิดได้จ่ายให้แก่ฟากีร์และมีสกินมากที่สุด และคนที่ได้บอกว่าทางมัสยิดได้จ่ายให้สะบิลิลลาฮ์ น้อยที่สุด

จากการถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 72 คน มีผู้ที่ได้บอกว่ามัสยิดไม่มีการสำรวจผู้มีสิทธิรับชะงาก มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.94 และไม่ปรากฏว่ามีผู้บอกว่ามัสยิดได้ทำการสำรวจโดยใช้วิธีทำใบสำรวจเพื่อหาผู้มีสิทธิรับชะงาก หรือให้ผู้มีสิทธิมาแสดงตัวที่มัสยิด ถือว่าน้อยที่สุด

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 38 คน (ที่เหลือไม่เลือกประเด็นนี้) ได้บอกว่าไม่เคยจ่ายชะงาก ถือว่ามากที่สุด และ 1 คนได้บอกว่าจ่ายชะงากประเภทที่ดิน น้อยที่สุด

กลุ่มตัวอย่างจำนวน จำนวน 72 คน มีผู้ไม่ได้จ่ายชะงากให้แก่ใครเพราะไม่ครบพิกัดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.78 และมีผู้ที่จ่ายชะงากให้แก่องค์กรมัสยิด น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 2.78 น้อยที่สุด

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน จำนวน 38 คน ได้บอกว่าตัวเองไม่เคยจ่ายชะงาก มากที่สุด และ 4 คน ได้บอกว่าจ่ายชะงากให้แก่โต๊ะอิหม่าม คอเด็บและบิฮตัน น้อยที่สุด

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 72 คน ได้บอกว่าทางมัสยิดไม่มีการจัดเก็บชะงาก มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 73.61 และได้บอกว่าจัดมัสยิดเก็บทุกปี น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 11.11

กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นในกรณีที่ทางมัสยิดจัดระบบแล้วมีปัญหาต่าง ๆ มากมาย มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนในกรณีที่ได้ยกเลิกไปเพราะกรรมการมัสยิดไม่ได้ให้ความสนใจ และกรณีที่ไม่ทราบ ไม่ปรากฏว่ามีผู้แสดงความคิดเห็น

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 72 คน ได้บอกว่ให้กรรมการอิสลามประจำมัสยิดเข้ามาจัดเก็บและแจกจ่ายอย่างเป็นระบบ มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 58.33 และให้กรรมการอิสลามประจำจังหวัดเข้ามาจัดเก็บและแจกจ่ายอย่างเป็นระบบ น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 4.17

3. ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติทางการจัดเก็บและแจกจ่ายชะกาซของกลุ่มตัวอย่าง 72 คน

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 72 คน เกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้งองค์กรเก็บชะกาซในชุมชนมุสลิม พบว่ากลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 56.9 เห็นด้วย มากที่สุด และร้อยละ 30.6 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 12.5 ไม่เห็นด้วย น้อยที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 2.1806$ และค่าเบี่ยงเบน SD (Standard) = .6353 จากแบบสอบถามปรากฏว่าอยู่ในระดับ เห็นด้วย

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 72 คน เกี่ยวกับเรื่อง การจ่ายชะกาซควรใช้วิธีต่างคนต่างจ่าย พบว่ากลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 36.1 เห็นด้วย มากที่สุด และร้อยละ 34.7 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 29.2 ไม่เห็นด้วย น้อยที่สุดคิดเป็นค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 1.9861$ และค่าเบี่ยงเบน SD = .7020 จากแบบสอบถามปรากฏว่าอยู่ในระดับ เห็นด้วย

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 72 คน เกี่ยวกับเรื่อง การจัดเก็บชะกาซปล่อยให้เป็นที่ของมัสยิด พบว่ากลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 50.0 เห็นด้วย มากที่สุด และร้อยละ 26.4 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 23.6 ไม่เห็นด้วย น้อยที่สุดคิดเป็นค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 2.4028$ และค่าเบี่ยงเบน SD = .7442 จากแบบสอบถามปรากฏว่าอยู่ในระดับ เห็นด้วย

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 72 คน เกี่ยวกับทัศนคติในเรื่อง การจัดตั้งองค์กรเก็บชะกาซไม่ประสบความสำเร็จ เพราะประชาชนไม่เชื่อมั่นในเรื่องของความเป็นธรรมในการแจกจ่ายพบว่ากลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 48.6 ไม่เห็นด้วย มากที่สุด และร้อยละ 37.5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 13.9 ไม่เห็นด้วย น้อยที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 2.2778$ และค่าเบี่ยงเบน SD = .7442 จากแบบสอบถามปรากฏว่าอยู่ในระดับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 72 คน เกี่ยวกับทัศนคติในเรื่อง รายได้จากการมีรถรับจ้างต้องจ่ายชะกาซเมื่อครบพิกัดและครบปี พบว่ากลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 47.2 เห็นด้วยอย่างยิ่ง มากที่สุด

และร้อยละ 31.9 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 20.8 ไม่เห็นด้วย น้อยที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 2.0417$ และค่าเบี่ยงเบน $SD = .7009$ จากแบบสอบถามปรากฏว่าอยู่ในระดับ เห็นด้วย

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 72 คน ในกรณีรายได้จากการมีบ้านเช่า ไม่ต้องจ่าย ภาษีเมื่อครบปี และพิกัด พบว่ากลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 63.9 เห็นด้วยอย่างยิ่ง มากที่สุด และร้อยละ 23.6 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 12.5 ไม่เห็นด้วย น้อยที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 1.2917$ และค่าเบี่ยงเบน

$SD = .5676$ จากแบบสอบถามปรากฏว่าอยู่ในระดับ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 72 คน ในกรณีการซื้อที่ดินเพื่อเก็งกำไร ไม่ต้องจ่าย ภาษี พบว่ากลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 62.5 ไม่เห็นด้วย มากที่สุด และร้อยละ 26.4 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 11.1 ไม่เห็นด้วย น้อยที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 2.3056$ และค่าเบี่ยงเบน $SD = .7246$ จากแบบสอบถาม ปรากฏว่าอยู่ในระดับ เห็นด้วย

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 72 คน ในกรณีการเลี้ยงปลาทะพงหรือปลาอื่น ๆ เพื่อทำธุรกิจต้องจ่าย ภาษีเมื่อครบเดือนไซ พบว่ากลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 40.3 ไม่เห็นด้วย มากที่สุด และร้อยละ 31.9 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 27.8 ไม่เห็นด้วย น้อยที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 2.0556$ และค่าเบี่ยงเบน $SD = .8030$ จากแบบสอบถามปรากฏว่าอยู่ในระดับ เห็นด้วย

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 72 คน ในกรณีการผลกำไรจากการขายให้จ่าย ภาษีเป็นรายเดือน พบว่ากลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 50.0 ไม่เห็นด้วย มากที่สุด และร้อยละ 26.4 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 23.6 ไม่เห็นด้วย น้อยที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 2.0278$ และค่าเบี่ยงเบน $SD = .7115$ จากแบบสอบถามปรากฏว่าอยู่ในระดับ เห็นด้วย

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 72 คน ในกรณีการจ่าย ภาษีให้แก่คนจนที่มีร่างกายสมบูรณ์เพียงครั้งเดียวเพื่อซื้ออุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ ดีที่สุด พบว่ากลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 51.4 เห็นด้วย มากที่สุด และร้อยละ 25.0 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 23.6 ไม่เห็นด้วย น้อยที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 1.6528$ และค่าเบี่ยงเบน $SD = .7442$ จากแบบสอบถามปรากฏว่าอยู่ในระดับ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 72 คน ในกรณีคนที่ทำสวนยางเป็นร้อยไร่ไม่ต้องจ่าย ภาษีถึงแม้ครบปีหรือครบพิกัดเพราะไม่มีในบทบัญญัติศาสนาอิสลาม พบว่ากลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 55.6 ไม่เห็นด้วย มากที่สุด และร้อยละ 29.2 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 15.3 ไม่เห็นด้วย น้อยที่สุด คิดเป็นค่า

เฉลี่ย $\bar{X} = 2.2639$ และค่าเบี่ยงเบน SD = .7442 จากแบบสอบถามปรากฏว่าอยู่ในระดับ เห็นด้วย

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 72 คน ในกรณีการเลี้ยงกุ้งต้องจ่ายชะกาสหลังจากครบเงื่อนไข พบว่ากลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 47.2 ไม่เห็นด้วย มากที่สุด และร้อยละ 33.3 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 19.4 ไม่เห็นด้วย น้อยที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 2.5139$ และค่าเบี่ยงเบน SD = .7119 จากแบบสอบถามปรากฏว่าอยู่ในระดับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 72 คน ในพื้นที่ที่หวังได้รับการใช้คืน หากครบพิกัดครบปี ต้องจ่ายชะกาสทุกปี พบว่ากลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 51.4 ไม่เห็นด้วย มากที่สุด และร้อยละ 26.4 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 22.2 ไม่เห็นด้วย น้อยที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 2.5139$ และค่าเบี่ยงเบน SD = .6919 จากแบบสอบถามปรากฏว่าอยู่ในระดับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 72 คน ในพื้นที่ที่ไม่หวังได้รับการใช้คืนต้องจ่ายชะกาสทุกปี พบว่ากลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 76.4 ไม่เห็นด้วย มากที่สุด และร้อยละ 18.1 เห็นด้วย และ 5.6 เห็นด้วยอย่างยิ่ง น้อยที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 2.0417$ และค่าเบี่ยงเบน SD = .7271 จากแบบสอบถามปรากฏว่าอยู่ในระดับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 72 คน ในพื้นที่ที่ไม่หวังได้รับการใช้คืนต้องจ่ายชะกาสทุกปี พบว่ากลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 45.8 เห็นด้วยอย่างยิ่ง มากที่สุด และร้อยละ 38.9 เห็นด้วย และ 15.3 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง น้อยที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 1.7639$ และค่าเบี่ยงเบน SD = .8474 จากแบบสอบถามปรากฏว่าอยู่ในระดับ เห็นด้วย

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 72 คน ของระดับทัศนคติมุสลิมในอำเภอสิงหนคร เกี่ยวกับกรรมการมัสยิดไม่สามารถตั้งองค์กรเพื่อจัดเก็บชะกาสุได้ เพราะจะได้รับการต่อต้านจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากทำให้รายได้ของพวกเขาน้อยลง พบว่ากลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 48.6 เห็นด้วยอย่างยิ่ง มากที่สุด และร้อยละ 20.8 เห็นด้วย และ 30.6 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง น้อยที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 1.9028$ และค่าเบี่ยงเบน SD (Standard) = .7152 จากแบบสอบถามปรากฏว่าอยู่ในระดับ เห็นด้วย

การอภิปรายผล

ในการอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ระบบชะกาสูของมุสลิมในอำเภอสิงหนคร

1.1 ระบบชะกาสู หมายถึง วิธีการจัดเก็บและแจกจ่ายชะกาสูการค้าและธุรกิจออกไปอย่างมีระเบียบแบบแผน ซึ่งประกอบด้วย

1.1.1 ผู้จัดเก็บและบริหารชะกาสู ได้แก่ คณะกรรมการบริหารชะกาสู

1.1.2 ผู้จ่ายชะกาสู เป็นบุคคลที่มีรายได้สุทธิต่อปีคิดขึ้นตามที่ตั้งตามกำหนด

1.1.3 การจ่ายชะกาสู ต้องอยู่ในพิกัดและอัตราที่ต้องจ่ายดังต่อไปนี้

1. ชะกาสูทางการค้า ธุรกิจ และเงินสด และหนี้สิน หรือทรัพย์สินสร้างรายได้ พิกัดค้าสุดเท่ากับราคาทอง 85 กรัม หรือเท่ากับน้ำหนักทอง 5.59 บาท จ่ายในอัตรา 2.5 %
2. ชะกาสูการเกษตรที่ต้องเสียค่าน้ำรด พิกัดขั้นต่ำ 660 กิโลกรัม จ่ายในอัตรา 5 %
3. ชะกาสูการเกษตรที่ไม่ต้องเสียค่าน้ำรด พิกัดขั้นต่ำ 660 กิโลกรัม จ่ายในอัตรา 10 %
4. ชะกาสูแพะแกะ จ่ายออกไปในพิกัดขั้นต่ำแพะ 40 ตัว ด้วยกับแพะ 1 ตัว
5. ชะกาสูวัวควาย อย่างน้อยที่สุดต้องจ่ายชะกาสูออกไปในพิกัดขั้นต่ำวัว 30 ตัว ด้วยกับลูกวัวอายุหนึ่งปีบริบูรณ์ 1 ตัว

1.4 มีการจ่ายชะกาสูตามรอบปี หรือเมื่อเสร็จจากการเก็บเกี่ยว

1.5 จ่ายให้แก่บุคคล 8 ประเภท

จากข้อความนี้พบว่า ผู้ที่อยู่ในอำเภอสิงหนคร จำนวน 72 คน มีผู้ดำเนินการจัดเก็บและแจกจ่ายชะกาสูอย่างเป็นระบบ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 9.73 และผู้ที่ดำเนินการจัดเก็บและแจกจ่ายชะกาสูอย่างไม่เป็นระบบ จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 90.27 จากข้อมูลข้างต้น ระบบชะกาสูในอำเภอสิงหนคร ผู้วิจัยพบว่า มุสลิมในอำเภอสิงหนครส่วนใหญ่มีการจัดเก็บและแจกจ่ายชะกาสูอย่างไม่เป็นระบบ และจากความคิดที่กลุ่มตัวอย่างตอบและให้ข้อเสนอแนะนั้นผู้วิจัยพบว่า

1. มุสลิมส่วนมากมีความเห็นว่าการจัดเก็บและแจกจ่ายชะกาสูในรูปแบบการจัดการชะกาสูอย่างมีระบบไม่ชัดเจน เมื่อจ่ายให้แก่องค์กรเก็บชะกาสูแล้ว กลัวว่าทางองค์กรจะนำไปใช้จ่ายผิดวัตถุประสงค์ที่อัลลอฮ์ สวฮานะฮุฯ กำหนด เลขทำให้ชะกาสูที่ตัวเองจ่ายไปไม่ถูกต้อง

2. ผู้นำไม่คอยรู้รายละเอียดเกี่ยวกับระบบชะกาสูการค้ามากนัก ดังที่อิหม่ามรอเจดได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า อิหม่ามมักจะพูดถึงรายละเอียดของชะกาสูพิศเราะฮ์ที่ต้องจ่ายในวันอีดิทเท่านั่น ส่วน

ชะงักงัน ๑ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชะงักงันจากการทำธุรกิจแบบสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นในชุมชน อิหม่ามไม่ได้ให้ความสนใจและไม่ได้อุทิศถึงรายละเอียดมากนัก ทั้งที่เป็นที่มาของชะงักงันขนาดใหญ่ในสังคมที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากอิหม่าม คอเด็บ และบิหลัน ยังไม่มีความเข้าใจมากพอที่จะคิดคำนวณในเรื่องของการจ่ายชะกาสุรจิสสมัยใหม่ ส่วนในเรื่องของหลักการบริหารชะกาสุแบบครบวงจร ยังไม่เข้าใจมากยิ่งขึ้น ทำให้ระบบชะกาสุการค้าไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้¹ในอำเภอสิงหนคร

3. ระดับผู้นำส่วนมากถือเอาระบบเก่า ๆ ที่เคยปฏิบัติกันมา โดยมีทัศนคติที่ว่า ประเทศไทยไม่ได้เป็นประเทศอิสลาม ซึ่งการที่จะนำชะกาสุมาบริหารอย่างเป็นระบบดังเช่นในประเทศอิสลามนั้น ต้องมีอามินที่ได้รับการแต่งตั้งมาจากผู้ปกครองอิสลาม ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีระบบการปกครองแบบอิสลาม การจัดตั้งอามินที่มาจากผู้ปกครองนั้น ถือว่ายังไม่มี ด้วยเหตุดังกล่าวการจัดตั้งองค์กรชะกาสุเพื่อจัดเก็บและแจกจ่ายอย่างเป็นระบบ ถือว่าใช้ไม่ได้ ดังนั้นหนทางที่ดีที่สุดคือ ต่างคนต่างจ่ายเมื่อ พิจารณาจากความคิดดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยพบว่าไปสอดคล้องกับความคิดของอาซิส พิทักษ์कुมลซึ่งได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า ในสังคมมุสลิมไทย ส่วนมากรู้จักเรื่องของละหมาดมากกว่าเรื่องของชะกาสุ จนเกือบจะถือได้ว่าเมื่อพูดถึงชะกาสุ หลายคนคิดว่าเป็นเรื่องใหม่ที่กำลังจะนำมาใช้ในสังคมอิสลาม และเมื่อนำระบบชะกาสุมาใช้กับสังคมมุสลิมไทย ปัญหาหนึ่งที่มีมักจะเกิดเสมอ คือ เรื่องของการแต่งตั้งอามิน² ที่ยังมีการโต้เถียงกันอยู่ระหว่างนักวิชาการมุสลิมในเมืองไทย ว่าสามารถตั้งอามินเหมือนกับในยุคที่ท่านนบี ศอลลัลลอฮุยังยังมีชีวิตอยู่ได้หรือไม่³

4. มีนักวิชาการบางคนในอำเภอสิงหนครถือว่า อนุญาตให้เจ้าของทรัพย์สินจ่ายชะกาสุโดยตรงให้แก่ผู้มีสิทธิ

จากความคิดดังกล่าวไปสอดคล้องกับความคิดของนักวิชาการบางท่านที่ถือว่าเจ้าของทรัพย์สินสามารถจ่ายชะกาสุให้แก่ผู้มีสิทธิโดยตรงได้ โดยถือเอาอายุอะฮ์หนึ่งในอัลกุรอานที่ว่า

¹ ร้อยเจด บุวันวิจิตร (สัมภาษณ์), 5 มกราคม 2545

² เจ้าหน้าที่จัดเก็บชะกาสุ

³ อาซิส พิทักษ์कुมล (สัมภาษณ์), 23 เมษายน 2545

(وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُورِ)

ความว่า. *และในรื่องทรัพย์สินของพวกเขา เป็นสิทธิที่ได้กำหนดจำนวนไว้แก่คนแก่ผู้ขอ และคนยากจน.*

(อิซซาริยาต อายัตที่ 19)

ในโองการนี้หมายถึง ทรัพย์สินชะกาฮฺเป็นสิทธิของผู้ขอ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่เจ้าของทรัพย์สินชะกาฮฺจะต้องให้กับผู้ขอโดยตรงไม่ต้องผ่านมือใครทั้งสิ้น

(อิซซุหัยลียฺ, 1985:1.888)

จากความคิดนี้ ไปสอดคล้องกับทัศนะของมัซฮับชาฟีอีที่มีความเห็นว่า ทั้งทรัพย์สินที่ประจักษ์ชัดหรือไม่ประจักษ์ชัด เจ้าของทรัพย์สินสามารถจ่ายชะกาฮฺด้วยตัวเองได้ ขณะเดียวกันทัศนะนี้ก็ไม่ได้ปฏิเสธหากมีการจ่ายชะกาฮฺให้แก่อิหม่ามหรือผู้นำ

(อิซซิริอซี, ม.ป.ป. :1.168)

2. ทัศนะคติเกี่ยวกับการจัดระบบชะกาฮฺของมุสลิมในอำเภอสิงหนคร

กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในอำเภอสิงหนคร จำนวน 72 คน ผู้ที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการจัดระบบชะกาฮฺ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 18.06 และผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการจัดระบบชะกาฮฺ จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 81.94 จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า มุสลิมในอำเภอสิงหนครส่วนมากต้องการให้มีการจัดเก็บและแจกจ่ายชะกาฮฺอย่างเป็นระบบ ซึ่งข้อความดังกล่าวนี้ได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. จากอัลกอรฮาน

อัลลอฮฺ สุบฮานะฮฺ ได้กล่าวไว้ว่า

إِنَّمَا الصَّنَاقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَبْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ (60)

ความว่า. *การจ่ายทานชะกาฮฺ ๓๑% ให้แก่คนจน คนอนาถา ผู้ดำเนินกิจการชะกาฮฺ คนที่ท้อใจ ใญ่จัดกับอิสลาม คนที่เป็นทาส คนที่เป็นหนี้ คนที่ทำดีในหนทางของอัลลอฮฺ และคนเดินทางเท่านั้น เป็นกาหนดมาจากอัลลอฮฺ และอัลลอฮฺย่อมรู้อีกทั้งปวงญาณยิ่ง*

(ซูเราะฮฺอัตเตาบะฮฺ โองการที่ 60)

อัลกุรอาน โองการนี้ได้เรียกผู้ดำเนินการชะกาสุว่า อามิล พร้อมกันนั้นได้กำหนดสิทธิใน ส่วนของชะกาสุที่พวกเขาพึงได้รับ ซึ่งการกำหนดเช่นนี้เท่ากับเป็นการกระทำที่ต้องการให้มีการ ดำเนินการชะกาสุอย่างเป็นระบบ โดยการให้อามิลเป็นผู้ดำเนินการในการจัดเก็บและแจกจ่ายออกไปอย่างเป็นระบบ

(อัลกอรฎอวีซีย์, 1991:2.747)

2. จากอัลหะดีษ

ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุ ๑ ได้กล่าวแก่ท่านมูอาซไว้ว่า

((فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً فِي أَمْوَالِهِمْ تُوْخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ وَتُرَدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ))

ความว่า, “เจ้าจงบอกให้พวกเขาทราบว่า อัลลอฮ์ได้กำหนดชะกาสุทรัพย์สินของพวกเขา ขึ้นมาแล้ว ซึ่งเจ้าจงไปเก็บชะกาสุจากผู้ที่ร่ำรวย แล้วนำไปมอบให้แก่คนจน ๆ จากกลุ่ม พวกเขาเหล่านั้น”

(รายงาน โดยบุคคอรีย์, หะดีษที่ 1308)

ในหะดีษบทนี้ได้ให้ความชัดเจนว่า อามิลต้องทำหน้าที่ในการจัดเก็บชะกาสุ และแจกจ่าย ให้แก่ผู้มีสิทธิ โดยที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุ ๑ ไม่ได้กำหนดการแจกจ่ายให้ให้แก่เจ้าของทรัพย์สินแต่อย่างใด อิบนิหาญัวร์ได้บรรยายหะดีษบทนี้ไว้ว่า อิมามต้องบริหารชะกาสุด้วยตัวเอง หรือจะมอบ ให้ผู้อื่นทำก็ได้ และถ้าหากเจ้าของทรัพย์สินขัดใจไม่ยอมจ่าย ฝ่ายอิมามหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย สามารถเก็บชะกาสุโดยการนำกฎหมายมาบังคับได้

(อัลหัยตะมียี, 1406:3.23)

3. ทศนของนักวิชาการอิสลาม

อิมามนะวะวีย์ได้กล่าวไว้ว่า เป็นหน้าที่ของอิมามในการจัดส่งพนักงานออกไปเพื่อเก็บ ชะกาสุ เพราะท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุ ๑ และบรรดาเคาะลีฟะฮ์ทั้งสี่ได้เคยทำเช่นนั้น และบางครั้งเจ้า ของทรัพย์สินอาจจะลืมหรือไม่รู้ว่าจะต้องจ่ายชะกาสุเมื่อใด ด้วยเหตุนี้จึงเป็นหน้าที่ของรัฐโดยตรง

(อิซซิริอซี, ม.ป.ป. : 2.266)

สิ่งที่ค้นพบ

ในการศึกษาครั้งนี้ นอกจากสรุปผลและการอภิปรายผลการวิจัยดังกล่าวแล้ว มีสิ่งที่ค้นพบและบทสรุปที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจและสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ส่วนหนึ่งในการจ่ายชะกาสุ คือ จ่ายไปแล้วผู้รับสามารถทำให้เกิดประโยชน์จากทรัพย์สินชะกาสุได้อย่างต่อเนื่อง ดังที่มีการรายงานไว้ดังต่อไปนี้

1. การกระทำของท่านอุมัรบินคอตตอบ

ตอนที่มิชายผู้หนึ่งมาร้องทุกข์ต่อท่านอุมัรถึงสภาพความเป็นอยู่ที่ขัดสน ท่านจึงให้อูฐแก่ชายผู้นี้ไปสามตัว เพื่อจะใช้ประโยชน์ได้อย่างต่อเนื่อง และไม่ต้องมารับชะกาสุอีกต่อไป เพราะเหตุนี้ท่านจึงได้กล่าวแก่คนที่ทำงานทางด้านแจกจ่ายชะกาสุว่า “ พวกท่านต้องให้ชะกาสุแก่คนฟากีร์และมีสติอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้พวกเขาเหล่านั้นมีอูฐถึง 100 ตัวก็ตาม”

(อบูอูบัยศฺ, 234:565)

ในที่นี้หมายถึงการจ่ายชะกาสุ ไม่จำเป็นต้องจ่ายเป็นสิ่งของเครื่องใช้ที่ให้ไปแล้วก็นำไปใช้ประโยชน์หมดไปในระยะเวลาเพียงไม่กี่วัน แต่ให้มอบชะกาสุในรูปแบบที่สามารถสร้างประโยชน์ให้พวกเขาได้อย่างต่อเนื่อง ไม่มีวันหมด ถึงแม้พวกเขาจะร่ำรวยแล้วก็ตาม

2. นักวิชาการอิสลาม

อิรฺรอมลีย์ได้กล่าวไว้ว่า “ หากคนจนเหล่านั้นมีความชำนาญในการประกอบอาชีพ แต่เขาไม่มีเงินทุน ก็ให้นำเงินชะกาสุมาเป็นทุน เพื่อจะได้สร้างผลกำไรต่อไปได้”

(อิรฺรอมลีย์, ม.ป.ป. : 6.159)

3. มัชฮับหัมบะลีย์

ในเรื่องของการจ่ายชะกาสุให้แก่คนยากจนอย่างเพียงพอ มัชฮับอะฮ์มัดอิบนิหัมบัลได้มีทัศนะที่ตรงกับทุก่มของอิหม่ามชาฟีอี แต่ทัศนะนี้ได้มีการพูดเสริมไว้ว่า การให้เกิดความเพียงพอ นั้นอย่างหนึ่งคือ การซื้อเครื่องมือเครื่องมือให้คนเหล่านั้นได้ประกอบอาชีพ เพื่อพวกเขาจะได้รับประโยชน์ได้อย่างต่อเนื่อง”

(อิศม์รดาวิย, ม.ป.ป. : 3.238)

2. ประเด็นที่น่าสนใจอีกอย่างจากการศึกษาครั้งนี้ คือ สามารถนำเงินชะกาสุมาสร้างโรงพยาบาล โรงเรียน โรงงาน และบ้านเอื้ออาทร เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตของคนยากจน และสามารถนำไปเป็นเงินค่าสินสอดแต่งงาน และกู้ยืมที่ปราศจากดอกเบี้ย ดังที่ท่านหุศัยนัยบคุลลอบุได้กล่าวไว้ในเรื่องเหล่านี้ว่า ทรัพย์สินชะกาสุที่สามารถนำมาปฏิบัติต่อคนจนคนอนาถาได้ดังนี้

1. นำเงินชะงากมาช่วยเหลือคนยากจนที่ต้องการแต่งงาน ผู้หญิงท้องหรือคลอดลูกจนไม่สามารถทำงานและมีรายได้อื่นมาเป็นค่าใช้จ่ายอย่างเพียงพอ
2. จัดให้มีโครงการบ้านเอื้ออาทร เพื่อมอบให้แก่คนยากจนหรือให้พวกเขาเหล่านี้ผ่อนเป็นรายเดือนในจำนวนเงินที่ไม่มากนัก
3. ให้กู้ยืมเงินชะงากที่ปราศจากดอกเบี้ยหรือผลกำไร การทำเช่นนี้เพื่อต้องการช่วยเหลือคนจนให้มีเงินทุนในการทำงานหาเลี้ยงชีพ และต้องการสกัดกั้นไม่ให้คนจนเหล่านี้เข้าไปสู่ระบบของดอกเบี้ยคั่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
4. สร้างโรงพยาบาลหรือโรงเรียนให้คนยากจน เพื่อให้ได้รับการรักษาหรือเรียนฟรี ไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ

(อุษมาน,1979: 229-231)

3. จากการศึกษาถึงวิธีการจ่ายชะงากของมัจญ์ลิสอิสลามรัฐกลันตันประเทศมาเลเซีย ปรากฏว่าทางมัจญ์ลิสได้นำทรัพย์สินชะงากไปบริหารดังต่อไปนี้

- 3.1 จ่ายชะงากให้แก่กลุ่มฟากีร์และมัสกิน ในกลุ่มนี้ทางมัจญ์ลิสได้จ่ายในรูปแบบดังนี้
 - 3.1.1 ได้มีการจ่ายให้ฟากีร์และมัสกินเป็นรายเดือน
 - 3.1.2 จ่ายเป็นค่าคลองชีพ
 - 3.1.3 จ่ายเป็นค่ารักษาพยาบาล
 - 3.1.4 จ่ายเป็นค่าเทอมการศึกษา
 - 3.1.5 จ่ายเป็นค่าเล่าเรียน ประเภทช่างในสาขาต่าง ๆ ดังนี้
 - 1) เรียนช่างเย็บผ้า
 - 2) เรียนช่างอุตสาหกรรม
 - 3) เรียนช่างยนต์
 - 4) เรียนช่างแอร์
 - 5) เรียนช่างไฟฟ้า
- 3.2 จ่ายให้กลุ่มมุฮัลล์ฟ
 - 3.2.1 จ่ายเป็นเงินอุดหนุนคนมุฮัลล์ฟ
 - 3.2.2 จ่ายเป็นค่าเล่าเรียน
 - 3.2.3 เป็นทุนเพื่อทำธุรกิจ
 - 3.2.4 เป็นเงินสนับสนุนเพื่อการก่อตั้งสถาบัน เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านศาสนา

3.3 จ่ายในแนวทางสะบีลีลลาฮ์

- 3.3.1 จ่ายเป็นเงินอุดหนุนการบรรยายธรรมเกี่ยวกับศาสนาตามสถานที่ต่าง ๆ
- 3.3.2 จ่ายเป็นเงินเดือนครูศาสนา และผู้ที่บริหารงานในมัสยิด
- 3.3.3 จ่ายเป็นงบประมาณในการก่อสร้างและซ่อมแซมมัสยิด
- 3.3.4 นำเงินไปตั้งเป็นกองทุน เพื่อเป็นทุนในการศึกษาในระดับสูง
- 3.3.5 จ่ายเป็นเงินอุดหนุนให้กับโรงเรียนตะหฺฟิษกูรอาน
- 3.3.6 เป็นเงินสนับสนุนเพื่อการเผยแพร่ศาสนา
- 3.3.7 เป็นเงินสงเคราะห์แก่ญาติผู้เสียชีวิต

(มัจญ์ลิสอุฆอมมา อิสลาม รัฐกลันตัน,ม.ป.ป.)

สรุประบบชะกาฮ์ของมุสลิมในอำเภอสิงหนคร

1. มุสลิมส่วนใหญ่ในอำเภอสิงหนคร ไม่มีการการแจกจ่ายชะกาฮ์อย่างเป็นระบบ ซึ่งส่วนมากต่างคนต่างจ่ายเมื่อถึงเวลาที่ต้องจ่ายชะกาฮ์
2. มุสลิมยังมีการขัดแย้งกันอยู่ว่าจะจัดตั้งอามิลในแต่ละพื้นที่เพื่อเก็บชะกาฮ์อย่างเป็นระบบได้หรือไม่
3. ในเรื่องของการแจกจ่ายชะกาฮ์ ได้มีการขัดแย้งกันสองทัศนะ คือ
 - 3.1 เจ้าของทรัพย์สินชะกาฮ์จ่ายด้วยตัวเองได้
 - 3.2 จะต้องจ่ายให้แก่ผู้ปกครองเท่านั้น

ระบบชะกาฮ์ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในอำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

จากการศึกษาและสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสามารถบอกได้เกี่ยวกับระบบชะกาฮ์ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในอำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา มีดังนี้

1.ให้มีหัวหน้าฝ่ายชะกาฮ์

ในการบริหารชะกาฮ์ จะต้องจัดตั้งหัวหน้าฝ่ายชะกาฮ์และคณะกรรมการบริหารชะกาฮ์ขึ้นมาเพื่อจะได้มีการจัดการกับทรัพย์สินชะกาฮ์อย่างเป็นระบบและมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งแค่เพียงคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดเพียงอย่างเดียว คงจะไม่สามารถทำให้เกิดเป็นระบบและมีความชัดเจนได้ เพราะการบริหารชะกาฮ์ ต้องมีบุคคลที่ชำนาญการหลายด้านและหลายสาขาด้วย

กัน ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการแต่งตั้งหัวหน้าฝ่ายชะกาสุขึ้นมา แล้วหัวหน้าฝ่ายก็จะไปหาบุคคลที่ชำนาญแต่ละสาขาเข้ามาเป็นคณะกรรมการบริหารชะกาสุอย่างเป็นระบบต่อไป

2. ให้มีการจัดเก็บชะกาสุทั้งที่เป็นทรัพย์สินชัดเจนและไม่ชัดเจน

จากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญที่มีอยู่ในพื้นที่อำเภอสิงหนคร พอรู้ได้ว่า ระบบที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ อย่างหนึ่งคือ การจัดเก็บชะกาสุ ซึ่งพวกเขาเหล่านี้ ได้ให้ความคิดเห็นว่า การจัดเก็บทรัพย์สินชะกาสุ ของคณะกรรมการบริหารชะกาสุจะต้องจัดเก็บทั้งทรัพย์สินที่ชัดเจนและไม่ชัดเจน และต้องเก็บชะกาสุจากทุกคนที่ครบเงื่อนไขของการจ่ายชะกาสุ

3. ต้องให้มีความเป็นธรรมในการการแจกจ่ายทรัพย์สินชะกาสุ มากที่สุด

การแจกจ่ายทรัพย์สินชะกาสุ ถือได้ว่าเป็นหัวใจหลักของการบริหารชะกาสุ ดังนั้นการแจกจ่ายทรัพย์สินชะกาสุ คณะกรรมการชะกาสุจะต้องมีความเป็นธรรมและมีความชัดเจนในการแจกจ่าย และให้เน้นถึงบุคคลทั้ง 8 ประเภท ตามที่อัลกุรอานระบุไว้ และพยายามหลีกเลี่ยงการจ่ายชะกาสุให้แก่ญาติของคณะกรรมการบริหารชะกาสุ หรือการจ่ายชะกาสุให้แก่กลุ่มคณะกรรมการ โดยพยายามหาช่องทางด้านการเป็นอามิล เพื่อรับชะกาสุ

4. ให้มีบัญชีต่าง ๆ ในการบริหารชะกาสุ

เพื่อให้เกิดความชัดเจน คณะกรรมการบริหารชะกาสุ ต้องมีทั้งบัญชีรับและบัญชีจ่าย รวมทั้งบุคคลที่ต้องจ่ายชะกาสุ และรับชะกาสุอย่างชัดเจน พร้อมกันนั้นต้องมีการชี้แจงบัญชีรายรับและรายจ่ายในทุก 2 เดือนหรือมากกว่านั้น ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม เพื่อให้คนที่อยู่ในพื้นที่ทราบและขจัดการครหาต่าง ๆ ที่ไม่คือออกไป

ข้อเสนอในการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยพบว่า มุสลิมส่วนมากยังมีความต้องการที่จะเห็นการจัดการชะกาสุอย่างเป็นระบบ และส่วนมากมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดระบบชะกาสุ เพียงแต่ว่าต้องการให้องค์กรที่เข้ามาจัดเก็บมีความโปร่งใสอย่างเป็นธรรม และให้มีการจ่ายชะกาสุออกไปอย่างทั่วถึง ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะชนบางกลุ่มที่มีความผูกพันกับคณะกรรมการบริหารชะกาสุ หรือถ้าจะให้ดี คือ ให้นำรายชื่อของผู้มีสิทธิรับชะกาสุมา แล้วทำการจับสลากว่าใครคือผู้มีสิทธิรับชะกาสุในแต่ละปี

2. จากการศึกษาดังสาเหตุของการล่มสลายขององค์กรเก็บชะกาสุบางท้องที่ในอำเภอสิงหนคร ส่วนมากเกิดมาจากการไม่เข้าใจต่อกัน ระหว่างฝ่ายบริหารกับชุมชน หรือผู้รู้ที่อยู่ในชุมชนนั้น ๆ ดังนั้นก่อนที่จัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานชะกาสุ ควรทำความเข้าใจกับทุกฝ่ายที่อยู่ในชุมชน

ชน เพื่อหาแนวทางในการจัดตั้งและการบริหาร ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในชุมชน จนกลายเป็นเหตุของการสลายขององค์กร

3. จากการศึกษาพบว่า ปัญหาอย่างหนึ่งที่มีเกือบทุกท้องถิ่นเมื่อมีการจัดตั้งระบบชะกาสุ คือ มีการกล่าวอ้างว่าส่วนมากมีการแจกจ่ายให้แก่ญาติของตัวเองเป็นส่วนมาก ดังนั้นทางที่ดี ในช่วงแรก ญาติของกรรมการบริหารชะกาสุยังไม่ต้องรับชะกาสุ เพื่อป้องกันการครหาดังกล่าว

5. สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ผู้ที่จะมาทำการวิจัย น่าจะมีการวิจัยเรื่อง ชะกาสุกับสติยภาพของชุมชนมุสลิม

6. การวิจัยครั้งนี้ยังขาดความสมบูรณ์อีกมากและความคิดเห็นของผู้วิจัยอาจจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างจากท่านผู้อ่านเพราะความสมบูรณ์และความถูกต้องเป็นของอัลลอฮ์เพียงผู้เดียวเท่านั้น และความคิดเห็นของผู้อ่านที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของวิชาการย่อมอำนวยความสะดวกโดยรวมไม่มากนัก

และผู้วิจัยยังพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอเกี่ยวกับความต้องการที่จะให้มีการจัดระบบชะกาสุเอาไว้ดังนี้

- ก. ควรหาวิธีการเก็บชะกาสุที่เป็นระบบ ให้ได้เพื่อเป็นกองทุนช่วยเหลือมุสลิม
- ข. ควรให้ทางราชการหรือสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเข้ามาดำเนินการจัดเก็บ
- ค. ควรดำเนินการในการจัดเก็บชะกาสุให้เป็นรูปธรรม
- ง. ให้องค์กรมัสยิดจัดตั้งคณะกรรมการมัสยิด เพื่อจัดเก็บชะกาสุและนำมาจ่ายอย่างเป็นระบบ โดยเลียนแบบจากแบบอย่างของท่านนบีและซอฮาบะฮ์
- จ. ยากให้มัสยิดเป็นผู้จัดเก็บชะกาสุ
- ฉ. ให้มีการจัดรูปแบบการจัดการชะกาสุที่มีระบบ มีความชัดเจน โดยมีการสำรวจคนยากจนในการจ่ายควรใช้วิธีจับสลาก และจำนวนที่จ่ายควรให้เพียงพอในการลงทุน
- ช. จัดให้เป็นองค์กร มีระบบ มีความชัดเจน
- ซ. ควรให้มัสยิดจัดเก็บชะกาสุอย่างเป็นระบบ
- ณ. ควรให้กรรมการมัสยิดสำรวจว่าคนที่สามารถรับชะกาสุมีจำนวนเท่าใด และสามารถจ่ายได้จำนวนเท่าใด